

ನದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ

‘ಕ’ನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜೀವನದಿ, ಕಾವೇರಿ’ ಎನ್ನುವ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಡಾಗಿ ಮೆರೆದಿತ್ತು. ಯಾವ ಶಾಲಾ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಈ ಹಾಡಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಹಾಡದು. ಕಾವೇರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಜೀವನದಿಯೇ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಸಿನಿಮಾದವರೂ ಹಾಡು ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಆದರೆ ನದಿಗಳ ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ, ಭಾವುಕತೆಗಳು, ನದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಏಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ?

ಹಿಂದೆಲ್ಲ
ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿಯೇ
ನದಿಗಳು ಮೈತುಂಬಿ
ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.
ಕ್ರಮೇಣ ನದಿಗಳ ಕುರಿತ
ನಮ್ಮ ಅವಜ್ಞೆ
ದುಬಾರಿಯಾಗಿ
ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಈಗಿನ
ವಿಪರ್ಯಾಸದ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು
ತಂದಿಕ್ಕಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ನದಿಗಳು ಮಳೆಯಾಧಾರಿತ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿವ ಈ ನದಿಗಳು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಜನವಸತಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಾಶ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವ ನದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಉಂಟಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ‘ನೀರಿನ ಕದನ’ಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ರೈತರಂತೂ ನೀರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೀದಿಗಳಿಗಿಡು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲೇಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನದಿಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಜೀವ ಮತ್ತು ಸೊತ್ತು ಹಾನಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಬರ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ಎರಡೂ ತುದಿಗಳ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ದುರಂತ.

ಹಿಂದೆಲ್ಲ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿಯೇ ನದಿಗಳು ಮೈತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರಮೇಣ ನದಿಗಳ ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ಅವಜ್ಞೆ ದುಬಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಈಗಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದಿಕ್ಕಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದ ನೀರು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವೃಥಾವಾಗಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು; ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿದ ಕಾವೇರಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ- ತಮಿಳುನಾಡು ನಡುವೆ ನೀರಿನ ಜಗಳ ನಡೆಯುವುದು; ನಾವು ನದಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನದಿಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ; ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ನಗರಗಳ ಯೋಜನೆಯೂ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೃಷಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೂ, ನಗರೀಕರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೂ ನದೀ ನೀರಿನ ಪೋಲು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 84 ರಷ್ಟು ನೀರು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದೆಡೆ ನದಿಪಾತ್ರಗಳು ಕಿರಿದಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ನದಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಜನವಸತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನದೀ ನೀರಿನ ಮಾಲಿನ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನದಿಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಡೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಿದೆ. ನೀರು ಇರುವುದರಿಂದ ಮರಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ ಮರಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲದ ನೀರು ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನದೀ ತೀರದ ಜಮೀನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಜನರು ಹೆಚ್ಚು ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗೃಹ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಕೂಡಾ ನದಿ ಸೇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ. ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ನದಿಗೆ ಸೇರದಂತೆ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದೊಳಗೇ ಇರುವ ವೃಷಭಾವತಿ ನದಿ, ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ನಗರೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ‘ಕೆಂಗೇರಿ ಮೋರಿ’ಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಭಾರೀ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಈ ನದಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಓಡಾಡುವ ಕಾಲುದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ!

ನದೀ ತೀರಗಳನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು; ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಹಿತ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸೇರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ನದೀ ತೀರದ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಾಂತರಿಸುವುದು; ಕೃಷಿ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವೈಜ್ಞಾನಿಕಗೊಳಿಸುವುದು; ನೀರಿನ ಮರುಬಳಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು- ಹೀಗೆ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನೂರೇಂಟು ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಇದು ಯಾವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಲಂಡನ್ನಿನ ಥೇಮ್ಸ್ ನದಿ, ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನ ಸೀನ್ ನದಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ, ನದಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

■ ಬಿ.ಎಂ.ಹನೀಫ್

ಈಶ್ವರ್